

Förbandsrapport Blekinge Flygflottilj F17

9 november 2023

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspliktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem värnpliktiga väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som gavs vid besöket. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på förbandet. Genom detta uppmuntras andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden.

Innehållet i rapporten har kommunicerats med berört förband, som har lämnat synpunkter på dess innehåll. Den utgör också en dialog med besökt förband, som får möjlighet att åtgärda fel och brister som följs upp under ett andra besök. Därefter kommer rapporten att delges berörd LMA via Pliktrådet, samt relevanta funktioner inom Försvarmakten. Rapporten publiceras även på www.pliktradet.se samt delges media, riksdagen och Regeringskansliet. Rapporten reflekterar Pliktrådets syn på verksamheten. Rapporten ligger till grund för den slutrapport som Pliktrådet författar under kvartal två.

Pliktrådets besökare:

Annie Hugosson

Sigge Lagerqvist

Information om förbandet

Blekinge Flygflottilj F17 ligger norr om Ronneby och är en av Sveriges fem flygflottiljer. Garnisonen huserar både helikoptrar och stridsflygplan och bedriver både värnpliktsutbildning, övning samt skarp verksamhet. Det finns två kompanier som utbildar värnpliktiga. Ett kompani med fyra värnpliktsplutoner bestående av av flygbassäkerhetsoldater, hjälpmekaniker, markmekaniker, sambandssoldater, förplägnadssoldater och drivmedelsoldater, sjukvårdare och R3 soldater F17 är den enda flygflottiljen i Sverige som har flygbasjägare. Flygbasjägarkompaniet har en pluton med värnpliktiga flygbasjägare. Detta år utbildar förbandet 172 värnpliktiga och ökar med 70 - 80 värnpliktiga nästa år. Flottiljen delar flygbanor med Ronneby flygplats.

Sammanfattning av rapporten

Pliktrådets huvudsakliga erfarenheter från besöket som har kommunicerats till F17. I rapporten kommer vi främst behandla punkterna nedan, som Pliktrådet önskar förbandet fortsätter med samt tar itu med:

- Pliktrådet uppmuntrar flottiljen att följa upp huvudskyddsassistentens lärdomar om uppdraget efter Pliktrådets Huvudförtroendekonferens, för att sprida kunskapen till samtliga skyddsassistenter.
- Fortsätta att säkerställa att de värnpliktiga får den vård de behöver, men att de inte riskerar att missa viktig utbildningstid på grund av brister i kommunikationen mellan befäl och försvarshälsan.
- Flottiljen bör se över värnpliktskonsulentens arbetsuppgifter, för att möjliggöra för denne att bli mer närvarande i tjänst för de värnpliktiga
- Tillse att jägarplutons förtroendevalda får möjlighet att delta i det andra kompaniets kompaninämnder för att stärka medinflytandet och erfarenhetsbytet mellan plutonerna.
- Fortsätta arbetet mot Fortifikationsverket för att lösa problematiken kring de bristfälliga torkburarna.
- Flottiljen fortsätter se medinflytandet som en viktig del av verksamheten och fortsätter utveckla systemet kring det.

Arbetsmiljö & säkerhet

Flottiljens LMA (lokalt medinflytande-ansvarig) trycker på svårigheten kring att utbilda de värnpliktiga skyddsassistenterna. Det finns i dagsläget inget utbildningspaket eller direkta riktmärken i Försvarsmakten för skyddsassistenter. LMA säger att han i dagsläget uppmuntrar skyddsassistenterna att se över arbetsmiljön och säkerheten i verksamheten. Till exempel vilken sida av vägen truppen ska gå på, reflexer på benet, samt att fordonen är i fullgott skick.

En sak som inte görs idag är att skyddsassistenterna går med på skyddsronder tillsammans med verksamhetssäkerhets-officern, vilket är en av de styrningar som finns för skyddsassistenterna. Pliktrådet uppfattade dock inte att det är brist i engagemang hos LMA angående detta, utan det är bristen på information för utbildning för skyddsassistenterna. Denna problematik är något som finns på ett flertal av de utbildande förbanden inom Försvarsmakten. Pliktrådet uppmuntrade LMA till att ta kontakt med huvudskydds-assistenten efter Pliktrådets huvudförtroendekonferens. Vid denna konferens fick samtliga huvudförtroendevalda från Sveriges utbildande förband ytterligare utbildning i sina förtroendeuppdrag. Utbildningen ger dem möjlighet att sprida kunskapen till resterande skyddsassistenter på flottiljen.

Försvarshälsan

Försvarshälsan är lokaliserad inne på flottiljens område i en byggnad relativt nära de värnpliktigas kaserner och vistelserutrymmen. Det finns möjlighet för de värnpliktiga att alla vardagar komma oanmälda på morgonen under en och en halv timme. Befälen har även möjlighet att boka tid för de värnpliktiga via telefon mellan 08:00-15:30 på vardagar.

De värnpliktiga som har åkommor eller skador som Försvarshälsan själva inte har möjlighet att behandla, skickas av dem till sjukhuset i Karlskorna. Försvarshälsan har även delat ut egenvårds-broschyr till varje logement, exempelvis omhändertagande av fötter.

Fysioterapeuten har tagit fram en BRAK (kortare fysisk träning) som de värnpliktiga ska kunna genomföra varje morgon för att stärka kroppen, och förhindra belastningsskador. Sjuksköterskorna fungerar till viss del som samtalsstöd för de värnpliktiga, som ett steg innan samtal med psykolog. Psykologen på Försvarshälsan är väldigt uppskattad på flottiljen och har en bakgrund som yrkesmilitär. Han hade även arbetat som fältpsykolog under övningen Aurora 2023.

Försvarshälsan kör ut i fält till de värnpliktiga som är där under en längre period. Då roterar de parvis tillsammans med läkare, psykolog, sjuksköterska och fysioterapeut. Detta uppskattas av de värnpliktiga som en trygghet innan och under fältveckan. Försvarshälsan på F17 jobbar hårt för att få förbandet att stödja inskaffandet av en mobil enhet, för att användas i verksamheten på olika övningar ute i fält.

Försvarshälsans uppfattning är att det för tillfället är stora begränsningar i att uppfylla sjukvårdskraven ute i fält, och möjligheten att kunna hålla det medicinskt kliniskt. Lokalerna som de erbjuds att disponerar ute på skjutfälten under sina dagsbesök, är enligt dem inte ändamålsenliga. Så därför skulle en mobil enhet underlätta deras arbete och göra dem mer lättillgängliga för de värnpliktiga. De belyste även att de har märkt av att fler är pliktade än tidigare.

De befäl och chefer som Plikträdet träffade under sitt besök upplevde att Försvarshälsan är stundtals snabba med att slå på stora trumman. Något som visar sig särskilt vid diskussion om granskningsnämnd för en värnpliktig, eller vid skador hos de värnpliktiga. Där tenderar de, enligt befälen, till att skicka värnpliktiga direkt på röntgen vid exempelvis ont i handleden. Något som gör att utbildande befäl behöver köra den värnpliktige in till Karlskrona alt. Karlshamn och på så vis försvinna från ordinarie utbildande verksamhet. Dessa körningar tar då mycket tidsåtgång för både befälen och den värnpliktige från tjänsten. Befälen anser att Försvarshälsan "gullar" med värnpliktiga på ett sätt som i vissa fall hindrar de värnpliktiga att ta till sig all utbildning som görs. Detta visar sig när Försvarshälsan säger till de värnpliktiga att de ska "vila på kasern", när de enligt befälen är dugliga nog att vara med och endast observera verksamheten.

Detta är en problematik som Plikträdet upplever att befälen tycker är mycket besvärande, och att befäl/GU-kompaniledningen på flottiljen inte känner att Försvarshälsan jobbar gradvis med ärendena.

När Plikträdet pratade med de värnpliktiga förtroendevalda var det delade meningar gällande Försvarshälsan, några ansåg att de hade fått bättre hjälp än förväntat och andra sämre än önskvärt.

Fysisk belastning

Plikträdet fick till sig under sitt besök att flygbassäk- pluton inte kommer att längre att använda LK100, som är den ryggsäck amfibiesoldaterna och jägarsoldaterna använder. Detta då den inte bedöms vara nödvändig för den typen av tjänst som flygbas-säk bedriver. De kommer nu använda Ryggsäck 12 som är stridssäcken för värnpliktiga, vilket innebär att

den fysiska belastningen hos flygbas-säk kommer att bli mindre, sett till utrustningen som bärs av den enskilde soldaten.

Jägarplutonen får ut kraftigare kvällsmål i form av ex. kvarg på grund omfattande daglig fysisk aktivitet. Vilket Pliktrådet ser som väldigt positivt, särskilt efter besök på andra förband där det råder akuta matsituationer för de som har krävande fysiska befattningar.

Psykisk hälsa

Både kompaniledningen och Försvarshälsan har noterat en ökning i antalet värnpliktiga med psykisk ohälsa. Hittills har fyra värnpliktiga behövt avbryta på grund av psykisk ohälsa, dock ska samtliga av dessa haft psykisk ohälsa sedan innan inryck.

Pliktrådet fick även till sig att i en pluton på ett av de värnpliktsutbildande kompanierna, har ett flertal värnpliktiga uttryckt att de vill avrusta. Något som förtroendepersonen på plutonen har jobbat en hel del med enligt befälen. Befälen menar på att viljan att fortsätta hos de värnpliktiga brister främst när de är ute i fält, när det är "blött och kallt". Då ska befälen ha uppmuntrat individerna att psykiskt försöka komma bort från platsen, och distansera sig från situationen.

Värnpliktskonsulenten sitter på personalavdelningen på flottiljen, som ligger en bra bit från de värnpliktigas kaserner. Dessutom ska värnpliktskonsulenten även ha mycket andra uppgifter utöver värnpliktskonsulentarbetet, som bidrar till att denne inte kan komma ut till de värnpliktiga. Något som Pliktrådet anser borde ses över, då värnpliktskonsulenten ska vara lättillgänglig för de värnpliktiga att prata och boka möten med.

Avbruten utbildning

Hälften av de som har avrustat har gjort det på grund av psykisk ohälsa. Samtliga ska ha haft dessa problem innan de ryckte in. Det hade varit 10 - 11 avbrott när Pliktrådet var på besök. Granskningsnämndernas beslut tar max 1 månad.

Boendemiljö & vistelseutrymmen

Kasernerna de värnpliktiga bor i har ett pentry per våning, utrustat med mikrovågsugn, kyl och vask. Våtutrymmena är gemensamma och har båsduchar som går att låsa. Det finns även en tvättmaskin och torktumlare per våning där de värnpliktiga kan tvätta ex. träningskläder och underkläder vid behov. Samtliga värnpliktiga har även tillgång till ett separat civilskåp.

Torkrumsituationen är mycket problematisk på flottiljen. Detta då torkrummen är mycket små och fläktarna är inte särskilt effektfulla. Värnpliktiga vittnar om att det kan ta upp till 4 - 5 dagar för att få alla persedlar att torka där. Varje torkbur delas av två grupper, vilket är för trångt enligt både befäl och värnpliktiga. De värnpliktiga behöver torka personlig materiell i logementen och tälten behöver hängas upp i källaren som konsekvens av platsbristen i torkburarna. Detta är ett ärende som flottiljen har drivit länge mot Fortifikationsverket, utan framgång.

Pliktrådet ser positivt på att förbandet fortsätter att driva denna fråga, då värnpliktiga idag behöver torka blöta kläder inne i samma utrymme som de sover i. Logementen är anpassade för högst 8 personer, och därmed inte dimensionerade för att även torka blöt tvätt. Pliktrådet

PLIKTRÅDET Författare: Annie Hugosson

ser mycket kritiskt på att det kan ta upp till 4–5 dagar att torka persedlar i tvättburarna, då värnpliktiga idag har väldigt begränsad mängd personlig materiell att tillgå.

Det nuvarande gymmet är väldigt litet och försvårar de utbildande befälen att jobba med fysisk belastning för de värnpliktiga. Dock informerades Plikträdet att ett nytt och större gym kommer att byggas.

Värnpliktiga vittnar även om att stundtals brister i ventilationen i vapenvårdslokalerna. Vårdlokal för fältmateriel är mycket begränsad och det finns förtillfället ingen tälttork heller.

Likt tidigare Pliktråd har vi blivit uppmärksammade på att samtliga överskåp är fastmonterade i skåpet under, men att de inte är fastmonterade i väggen. Därmed riskerar skåpen att välta över de värnpliktiga vid exempelvis städning. Plikträdet önskar att skåpen sätts fast i väggen, för att undvika onödiga risker för de värnpliktiga.

Materiel & personlig utrustning

Likt flera andra förband har materiel och personlig utrustning varit problematiskt för flottiljen och denna kulls värnpliktiga.

De värnpliktiga blev tilldelade skyddsglasögon 06, vilket kan liknas med skidglasögon i utformningen. Dessa immade konstant igen och innebar en stor säkerhetsrisk ute på skjutbanan och i fält. Utbildningsadjutanten köpte då in civila skyddsglasögon till samtliga värnpliktiga, samt även termosar som också har varit en bristvara.

Vid inryck blev en del värnpliktiga tilldelade arbetshandskar och de andra ökenhandskarna. Utöver dessa ska de ha fått ut stridshandskar och 5-fingerhandskarna, men befälen vittnade om att det var brist på standardhandskarna, därav hade värnpliktiga fått ut olika. Vid återkoppling några veckor senare till flottiljen, meddelande flottiljen att samtliga värnpliktiga nu har fått ut vattentäta och fodrade arbetshandskar som komplement till stridshandskarna.

Det var bara två plutoner som hade regnställ, och det var de som ryckte in vecka 31. Resterande värnpliktiga hade fått ut skalplagg när Plikträdet var på besök. De värnpliktiga kvinnorna ska inom snar framtid efter Pliktrådets besök ta mått på sin överkropp för att förrådet ska kunna beställa hem rätt storlekar på kroppsskydd 23D.

Flottiljen berättade även att de nya kängorna 511 ska komma, men hade farhågan att de skulle vara för "tunna" i materialet och inte vara tillräckligt varma.

Medinflytande

Utifrån det Plikträdet fick till sig och uppmärksammade under sitt besök, fungerar medinflytandet mycket bra. Plikträdet har även tidigare år noterat att medinflytandet har nyttjats och respekterats av flottiljen. Den lokalt medinflytande ansvariga är kunnig och driven i sitt uppdrag, och sitter på samma våning som kompaniledningen, vilket både LMA och ledningen menar är mycket fördelaktigt. Introduktionen av vad medinflytande är och vad respektive förtroendeuppdrag innebär, genomfördes av LMA innan valen av förtroendevalda gjordes. Något som är mycket gynnsamt för att tillse att rätt personer blir valda för respektive uppdrag. Vid introduktionen visade LMA även samtliga värnpliktiga överbefälhavarens film om ovälkommet beteende, och belyser nolltoleransen för denna typ av beteende.

PLIKTRÅDET Författare: Annie Hugosson

Utbildningen för de förtroendevalda görs sedan ungefär en vecka efter valet. LMA ansvarar även för NVK, Nätverk värnpliktig kvinna, och var under Pliktrådets besök mitt i processen att hitta en anställd kvinna på flottiljen som kan ta över ansvaret för NVK-träffarna. LMA menade dock att slutmålet är att den värnpliktig som är huvud-NVK förtroendevald ska hålla i mötena.

För att minimera risken för en "ni och vi"- känsla mellan de kvinnor som medverkar på NVK och männen som inte gör det, har nätverket valt att bjuda in en manlig förtroendevald på några av mötena. Detta för att visa vad som sägs och genomförs under mötena och motverka eventuella rykten och fördomar.

Tidigare hade flottiljen ett spår på medinflytandet för män som kallades för MMA (Macho Man Akropol). MMA liknade NVK men var riktat mot männen, där de bland annat hade diskuterat jargong och kultur ur männens perspektiv. Detta var ett pilotprojekt som nuvarande LMA valde att avsluta, då det inte hade gett önskad effekt och resultat.

I dagsläget är inte de värnpliktiga förtroendevalda från jägarpluton med på kompaninämnderna med de andra värnpliktiga plutonerna på flottiljen. Eftersom jägarplutonen är ensamma värnpliktiga på sitt kompani, anser Pliktrådet att det vore främjande för medinflytandet och erfarenhetsutbytet att jägarplutonen är med på samtliga kompaninämnder med de andra värnpliktiga plutonerna.

Det utses även plutonsrepresentanter för soldathemmet, matråd och reseansvariga.

Innan varje flottiljsnämnd har de förtroendevalda ett förmöte, där de kan förbereda sig innan mötet med flottiljchefen. Något som Pliktrådet ser mycket positivt på.

Meningsfull utbildning

De värnpliktiga uppger att de känner sig nöjda med sin utbildning och befälen känner sig trygga med antalet befäl i befälslagen.

Som tidigare nämnt utför flottiljen mentorskap och coaching till sina yngre och nyare befäl. Vilket ska ha gett god effekt på utbildningen enligt ställföreträdande kompanichef och LMA.

Det råder brist på närliggande skjutfält, och i dagsläget åker plutonerna drygt 10 mil till Kosta med buss i 1,5 timme för en fältvecka. Detta tar mycket tid från utbildningen. Däremot har förbandet en mindre skjutbana endast två kilometer från flottiljen. Plutoncheferna flaggar dock för att de skjutfält som de just nu nyttjar är geografiskt sett för små för den mängden värnpliktiga som de ökar med varje år.

Förra året fick den värnpliktig som blev utsedd till bäste soldat möjligheten att flyga JAS 39 Gripen. Ett initiativ och engagemang av flottiljen som Pliktrådet tycker är väldigt positivt med de förutsättningar förbandet har.

Information & mönstring

Vid den utökade mönstringen för flygbasjägarna var det ett flertal av de mönstrande som inte klarade kraven, detta resulterade i att de ej lyckades fylla platserna för flygbasjägarna. Av 35 platser blev endast 29 platser fyllda.

Likt Plikträdet har noterat på andra förband, brister informationen ofta när det kommer till befattningsbeskrivningarna hos Plikt- och prövningsverket. Här är det förbandets uppgift att tillse att fortsätta ge Plikt- och prövningsverket så goda förutsättningar som möjligt. Detta för att säkra att de värnpliktiga får tillräckliga och korrekta beskrivningar av flottiljens befattningar vid mönstringsprocessen. Bristen och den stundtals även felaktiga informationen kring befattningsbeskrivningarna resulterar oftast i besvikna och mindre motiverade värnpliktiga, som varken har möjligheten eller mandatet att ändra sin befattning. Plikträdet vill understryka vikten av att motverka detta i allra högsta grad. Då fler och fler blir pliktade till sin värnplikt, och detta är ett viktigt ansvar som Plikt- och prövningsverket tillsammans med förbanden/flottiljerna måste ta.

Meningsfull fritid

Närmsta mataffär i Kallinge ligger ett par kilometer bort, och Ronneby centrum ligger drygt en mil bort från flottiljen. Detta försvårar aktiviteter utanför flottiljen för de värnpliktiga. Däremot är soldathemmet välutrustat och de värnpliktiga har tillgång till både inne och ute-gym, samt frisbeegolf inne på området efter tjänst. Flygbasjägarna har periodvis fått schema för dag/vecka, men vanligtvis får endast ingångsvärden i slutet av dagen för nästkommande dag. Värnpliktiga menar på att det har blivit bättre sen befattningsutbildningarna har dragit igång, men att det fortfarande är definitivt bristande.

Resor

Resorna uppfattar Plikträdet fungerar relativt bra. Det varierar dock för stockholmarna vilka som får flyg och vilka som får tåg, och de värnpliktiga uttryckte en känsla av orättvisa för detta. När Plikträdet lyfte frågan till utbildningsadjutanten, menade hon på att de endast följer de direktiv som kommer från Försvarsmakten. Detta innebär då att boka den minst kostsamma resan med en relativt rimlig restid som möjligt. Därav blir det variation för dem, då exempelvis ungdomsbiljetterna till flyget kan ta slut och resterande värnpliktiga får då åka tåg istället. Flygbasjägarna har däremot en egen adjutant för sitt kompani, och där får de värnpliktiga som bor i mittersta delen av Sverige alltid flyg vid mån om plats på flygen.

De värnpliktiga som hade egen bil önskade milersättning, men hade blivit nekade för detta med motiveringen att flottiljen inte kan säkerställa att de är i tillräckligt gott skick för att köra vid varje tjänstefritt tillfälle. Däremot menade utbildningsadjutanten att exempelvis de som har föräldrar som hämtar/lämnar vid tågstationen, och blir skjutsade sista biten med egen bil, kan få milersättning för detta.

Soldathem

Soldathemmet är en självklar del av flottiljen och har god relation med såväl värnpliktiga som ledningen. Soldathemsförståndaren Gustav jobbar ständigt för att utveckla verksamheten och dess lokaler ligger fördelaktigt under matsalen. Det finns allt från ett välutrustat biorum, till ett välutrustat spelrum, musikrum, bibliotek med soffor och ett "lugnt rum". Han anordnar löpande aktiviteter, såsom kurser, myskvällar och julfester för de värnpliktiga.

Soldathemsförståndaren har även tillsett att det finns en varuautomat som markan kan fylla på, så att de värnpliktiga kan köpa tilltugg efter att matsalen har stängt. Vid Pliktrådets besök hade soldathemsförståndaren även installerat en stor utomhusgrill med alla nödvändiga tillbehör, som de värnpliktiga kan låna vid önskemål. Soldathemsförståndaren anordnar även möten med representanter från respektive pluton för att hålla en god dialog kring vad de värnpliktiga önskar av soldathemmet. Soldathemmet har egen verksamhetsbil som används för att bland annat hälsa på de värnpliktiga ute i fält med fika.

Övrigt

Pliktrådet har inga tillägg.

Avslutning

Pliktrådet fick ett mycket gott bemötande av den väldigt engagerade soldathemsförståndaren kvällen innan besöket. Även dagen därpå fick Pliktrådet ett mycket gott bemötande av kompaniledningen och dess utbildande befäl. Pliktrådet upplever en god stämning på förbandet som smittade av sig under besöket. Önskvärt hade Pliktrådet även fått möjlighet att träffa jägarplutonens plutonchef under besöket, samt fått mer tid med de flottiljens förtroendevalda. Utöver detta ser Pliktrådet mycket framemot andra besöket efter årsskiftet.

Annie Hugosson

Ledamot, Förbandsansvarig Blekinge Flygflottilj

070-848 65 91

annie.hugosson@pliktradet.se